

STENOGRAFSKE BELEŠKE

PRIVREMENOG NARODNOG PREDSTAVNIŠTVA SRBA, HRVATA I SLOVENACA

10. REDOVNI SASTANAK

PRIVREMENOG NARODNOG PREDSTAVNIŠTVA KRALJEVSTVA SRBA, HRVATA I SLOVENACA

DRŽAN 1. APRILA 1919. GODINE U BEOGRADU.

PRESEDAO :

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović

SEKRETAR,

dr. Aleksandar Mijović.

Prisutni su sva gg. ministri sem ministra vojnog.

Početak u 9 i $\frac{3}{4}$ časova pre podne.

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Gospodo, otvaram 10. redovni sastanak Narodnog Predstavništva. Izvolite čuti protokol prošlog sastanka.

Sekretar dr. Aleksandar Mijović: čita protokol devetog redovnog sastanka.

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Gospodo, ima li tko što da primeti na pročitani protokol? (Nema.) Prima li Narodno Predstavništvo pročitani protokol? (Prima.)

Izvolite čuti molbe i žalbe.

Sekretar dr. Aleksandar Mijović saopštava:

a) molbu (br. 876) žandarmeriskog kapetana Mila Pejića, koji moli za dejstvo Narodnog Predstavništva, da mu se što pre isplati neprimljena penzija;

b) molbu Dafine Jovana Kočovića, učitelja (br. 877), koja moli Narodno Predstavništvo, da reguliše što pre penziju njenog pok. muža J. Kočovića, učitelja, koji je umro u Ašaku 7. prosinca 1917. kao interniran;

c) molbu (br. 936) Steve Radičevića, rezervnog kapetana I. klase, koji moli, da mu se ustupi parče zemlje, koje graniči sa njegovom zemljom, a svojina je srpske države;

d) molbu (br. 920) Kate Trifunović, udove, da joj se odredi najskromnija pomoć, pošto je izgubila sina jedinca na vojnoj dužnosti, hranioca porodice;

e) molbu (br. 906) Ilije Krivokuće i ostalih iz sela Manjerovića, koji mole, da im se odobri paša u šumskom predelu slunjske opštine;

f) molbu Milice M. Jovanović, udove, koja moli za stalnu invalidu.

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Gospodo! Ove će se molbe i žalbe uputiti odboru za molbe i žalbe.

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Izvolite čuti molbu poslanika za odsustvo.

Sekretar dr. Aleksandar Mijović: čita molbu za odsustvo g. Gavre Manojlovića, narodnog poslanika za 10 dana.

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Odobrava li Narodno Predstavništvo odsustvo? (Odobrava.)

Izvolite sad gospodo čuti interpelacije.

Sekretar dr. Aleksandar Mijović: Saopštava ove interpelacije:

a) Vase Kneževića i drugova zbog konfiskacije »Glasa Slobode« u Sarajevu na g. ministra unutrašnjih dela;

b) dra. Jovana Lovrenčića i drugova na g. predsednika ministarskog saveta o novim persekucijama od strane Italijana protiv Goričkih Slovenaca;

c) Juraja Biankinića na g. predsednika ministarskog saveta o deportiranju nevinih ljudi iz Dalmacije u Italiju.

Juraj Biankini: Molim, g. predsedniče, da se pročita interpelacija.

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: G. poslanice, treba dvadeset poslanika, da Vas potpomognu za čitanje interpelacije. (Pomažu ga.) Ima dovoljan broj poslanika.

Sekretar dr. Ivan Krnic: pročita interpelaciju dr. Jurja Biankinija na g. ministra trgovine i industrije kao i na g. ministra saobraćaja o rekviriranju trgovačke mornarice od strane italijanskih vlasti.

Juraj Biankini: Molim, g. predsedniče, da se i ova interpelacija pročita.

Predsednik dr. Dragoljub Pavlović: Imate li 20 poslanika, da Vas potpomognu?

Juraj Biankini: Imam. (Pomažu ga 20 poslanika.)

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Izvolite pročitati interpelaciju.

Sekretar dr. Aleksandar Mijović: pročita interpelaciju.

Zatim pročita interpelaciju g. Dinka Puca i drugova na g. ministra prosvete o dr. Josipu Tomišku, upravniku slovenačke gimnazije u Mariboru.

Najzad g. sekretar saopštava interpelaciju g. Ive Grizogono na g. Ministra Predsednika kao zastupnika Ministra spoljašnjih poslova o propagandi talijanskih vojnih vlasti putem besplatnog deljenja hrane stanovništvu.

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Gospodo, ove će se interpelacije staviti na dnevni red onda, kad gg. ministri odgovore, kad će moći na njih odgovoriti.

Izvolite čuti odgovore gg. ministara, kad će odgovoriti na interpelacije.

Sekretar dr. Aleksandar Mijović saopštava odgovore.

a) Ministra finansija, da će na interpelaciju g. Milana Marjanovića i Živ. Zlatanovića, da se sve neisplaćene invalidske podpore odmah — bez ikakvih prepreka — isplate, odgovoriti, čim bude stavljena na dnevni red;

b) ministra unutrašnjih dela, da će na interpelaciju gg. Vase Kneževića i drugova o cenzuri »Radničkih Novina« odgovoriti, čim bude stavljena na dnevni red;

c) ministra predsednika, da će na interpelaciju g. Rad. Agatonovića odgovoriti, kad bude stavljena na dnevni red;

d) ministra predsednika, da će na interpelaciju dra. Janka Šimraka o deobi velikih poseda odgovoriti, kad bude stavljena na dnevni red;

e) ministra vojnog i mornarice, da će na interpelaciju gg. Milana Marjanovića i Živ. Zlatanovića o invalidskoj potpori odgovoriti, čim bude stavljeno na dnevni red;

f) ministra predsednika, da će na interpelaciju Nikodija Jiletića i Stojana Kostića o popisu i raspo-

redu ratnog plena odgovoriti, kad bude prikupio potrebne podatke, a o snabdevanju, ishrani, obnovi zemlje i o saobraćaju, da nemože odgovoriti, jer rad o tome ne spada u njegovu nadležnost;

g) zastupnika ministra šuma i rudnika, potpredsednika ministarskog saveta g. dra. Korošca, da će na interpelaciju g. Milkiora Čobala i drugova odgovoriti, kad bude stavljena na dnevni red;

h) ministra finansija na interpelaciju Čede Kostića i Ranka Obradovića o oskudici u monopolnim artiklima, da će odgovoriti, kad bude stavljena na dnevni red;

i) predsednika ministarskog saveta, da će na interpelaciju broj 658 odgovoriti, kad se ista stavi na dnevni red;

j) predsednika ministarskog saveta, da na interpelaciju g. Vase Kneževića, D. Topalovačkog i Lončara ne može odgovoriti, jer pitanje ove interpelacije spada u delokrug rada g. ministra finansija;

k) ministra vojnog i mornarice, da će na interpelaciju Ilije Ilića o ravnomernoj podeli kuluka odgovoriti, čim prikupi podatke;

l) ministra vojnog i mornarice, da će na interpelaciju broj 787 g. Ilije Ilića odgovoriti, kad prikupi potrebne podatke;

m) ministra vojnog i mornarice, da će na pitanje g. Rad. Agatonovića i Dim. Mašića o privremenom otpuštanju obveznika sa solunskog fronta i o rasprodaji stoke odgovoriti, čim prikupi potrebne podatke.

(Interpelacije vidi na kraju sednice.)

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Gospodo, izvolite čuti ostavku jednog narodnog poslanika.

Sekretar dr. Aleksandar Mijović: pročita ostavku g. Blagoja Ilića, Narodnog Poslanika.

Predsedništvu Narodnog Predstavništva

Beograd.

Čast mi je izvestiti Predsedništvo, da sam se primio državne službe, te prema čl. 97. Ustava prestajem biti poslanikom.

Biran sam za okrug niški a na listi Atanasija Šarkovića. Na moje mesto dolazi Sava Jović, ekonom iz Ribara, sreza svrljiškog.

Beograd, 25. marta 1919. godine.

Učtiv

Blagoje M. Ilić,
poslanik za okrug niški.

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Gospodo, izvolite čuti nekoliko čestitke Narodnom Predstavništvu.

Sekretar dr. Aleksandar Mijović: Pročita čestitke:

a) iz Staroga Bara:

Narodnom Predstavništvu iz Staroga Bara.

Najsrdčajnije pozdravljam svečano otvorenje prvog zajedničkog Jugoslovenskog Parlamenta s najtoplijim željama, da svevišnji blagoslovi Njegov patriotski rad na diku i ponos naše sretne nove otadžbine Jugoslavije.

Dr. Dobrečić,
primas srpski.

b) iz Loznice:

Narodnom Predstavništvu Kraljevstva: Srba, Hrvata i Slovenaca.

Beograd.

Kao predstavnik sreskog odbora naroda sreza Jadranskog hitam da sa patriotskim oduševljenjem i žarom čestitam početak rada prvom predstavništvu ujedinjenog Kraljevstva Srba, Hrvata i Slovenaca, moleći Boga, da narodnim predstavnicima dâ dovoljno mudrosti i čelične volje, da temelje naše zajednice čvrsto i srećno postave, kako bi se obezbedila što lepša i sjajnija budućnost svemu narodu našem.

Narod sreza Jagodinskog, koji je sa ostalom braćom preko pet stotina godina branio Zapad od Istoka i stalno prolevao krv — svoju i dece svoje, ne samo za slobodu svoju i prava svoja, već za slobodu i prava svoja i ostalih naroda, kao što je to očito posvedočeno i sada u ovim dugim i krvavim raznim događajima, — braniće ponosno i na dalje svoja prava i viteški se boriti, kao i uvek, protivu svakog nasrtača naše narodne zajednice.

Jadransko more duž svih obala naše ujedinjene Kraljevine — naše je more.

U odbranu svih naših narodnih prava i teritorija naćićete uvek uz vas sa punom snagom i narod sreza Jadranskog, kao i ceo ostali narod širom naše ujedinjene otadžbine.

S toga u radu i dobru za dobro i sreću našega naroda, složno napred i samo napred.

Loznica, Marta 1919. god.

Predsednik Sreskog odbora sreza Jadranskog okruga Podrinskog:

Vladimir Boić
iz Runjene, Zemljodelac.

c) iz Bosanskog Novog:

Predsedništvo Državnog Veća

Beograd.

Bos. Novi, 490, 98, 29, 10 m.

Obelodanjenu osnovu o predhodnim merama za agrarnu reformu smatramo jednostranom i strogo nepravednom, jer se njome ne predviđaju jednaki uslovi gospodarskog razvoja za našeg maloposjednika, posledice čega će biti nastanak novih socijalnih pitanja, koja će izazvati nove borbe, što će ih maloposjednici

morati najžešće voditi za osiguranje svoje egzistencije.

Da se tomu izbegne zahtevamo, da se ovo pitanje reši na način koji će i našem maloposjedniku osigurati udio u deobu produktivne zemlje, jer predviđeno erarno zemljište iziskuje višegodišnje melioracije i još veće troškove, da se učini produktivnim.

Predsednik Mesnog Odbora Jugoslavenske muslimanske Organizacije:

Višćević.

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Gospodo, izvolite čuti nekoliko protesta protiv agrarne reforme:

Sekretar dr. Aleksandar Mijović: saopštava proteste:

a) Sarajevske, Jugoslovenske Muslimanske organizacije:

Predsedništvu Državnog Vijeća

Beograd.

Stojeći na stanovištu, izraženom u predstavi predanoj ministru Pribićeviću u Sarajevu, u pogledu rešenja agrarnog pitanja, najodlučnije protestiramo da se to, tako važno pitanje, riješava naredbenim putem u oči zasjedanja državnog Vijeća.

Rješavanjem toga socijalnog problema od najveće zamašnosti ugrožuje se opstanak maloposjednika, te tražimo, da se to velevažno pitanje riješi pravedno s obje strane, te da se omogući da i maloposjednik dobije dovoljno produktivne zemlje, na način, kako je to u spomenutoj predstavi istaknuto.

Sarajevo, 24. Marta 1919.

Predsjednik Sarajevske Jugoslovenske muslimanske organizacije:

Muftić.

b) Muslimanske organizacije kotara Tuzlanskog:

Predsjedništvu Narodnog predstavništva

Beograd.

Tuzla.

Osnova za rešavanje agrarnog pitanja ne predviđa sudjelovanje interesovanih stranačka zemljoposjednika i kmetova kod rešavanja toga pitanja. U obostranom interesu je to sudjelovanje, pa molim ispred zemljoposjednika ovog kotara Narodno Predstavništvo da kod pretresa osnove za riješenje agrarnog pitanja, te poticaja, da se u zakonsku osnovu uvrsti odredba da u predviđenom povjerenstvu i odborima sudjeluju zastupnici zemlje vlasnika i kmetova u jednakom broju, pošto kmeti usljed državnog prevrata ne samo da nijesu za prošlu godinu haka u cijelosti predali nego su većim dijelom odloženi hak opet samovoljno sebi prisvojili te time skoro sve zemljevlasnike a osobito male posjednike, koji su sve državne poreze i dacije morali platiti, u najbjednije

materijalno stanje doveli, te molimo Narodno predstavništvo da se shodno pobrine da se neizdati nam hak za prošlu godinu po kmetima izda, ili plati, ili iz državnih sredstava nadoknadi.

Za muslimansku organizaciju kotara Tuzlanskog.

Muftija Maglajlić.

c) Jugoslavenske Muslimanske organizacije iz Tešnja:

Predsjedniku Privremenog Predstavništva
Beograd.

Tešanj.

Kotarski Odbor Jugoslovenske Muslimanske Organizacije u Tešnju najsvječanije protestuje protiv objavljene osnove agrarne reforme koja ne uzima u obzir zemljoposjedničke interese, odlučno tražimo izmjenu osnove napose u tom pogledu, da i zemljovlasnik dobije dovoljno za kulturu slobodne zemlje, osnovom je ukinuto dalje kmetsko podavanje i agrarne rasprave i svrhe, pa su tako hiljade malih siromašnih zemljoposjednika ostali bez ma kakova vrela prihoda za izdržavanje.

Tražimo izmjenu osnove u tom pogledu ili neodložno isplaćivanje.

Čujte ogлуšenje ovom vapaju; mogli bi imati kebnih posledica, jer je stanje očajno.

Tajnik:

Ajanović

Predsjednik:

Feriz Begović.

d) Jugoslovenske Muslimanske organizacije iz Ljubuškog:

Presjedništvu Državnog Vijeća
Beograd.

Ljubuški.

Uvjereni da objelodanjena osnova agrarne reforme ne zaštićuje interese maloposjednika, tražimo da se maloposjednicima za osiguranje njihove ekzistencije nužni broj produktivne zemlje ostavi na slobodno obrađivanje, jer ekonomska propast maloposjednika skopčana je sa propašću skoro svih muslimana.

Predsjednik mjesnog odbora jugoslovenske muslimanske organizacije:

Tangić.

Predsjednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Gospodo, pre nego što predjemo na dnevni red, ima reč g. Ilija Ilić za pitanje na predsedništvo.

Ilija Ilić: Imam pitanje na Vas, gospodine predsedniče, o načinu rada u Narodnom Predstavništvu, a to pitanje sadrži tumačenje poslovnika i potrebu za sazivanje jedne konferencije Narodnog Predstavništva. Ja bih Vas molio, da mi dozvolite, da to pitanje malo objasnim.

Pred Narodnim Predstavništvom stoje vrlo važni narodni i državni poslovi. Vlasti očekuju direktive od nas, a narod očekuje, da mu donesemo zakone, po kojima će se upravljati u novim ekonomskim prili-

kama i regulisati stari imovinski pravni odnosi. Mi smo, međjutim, primili u adresi da rešimo mnogo ozbiljnije reforme, među kojima dolazi i reforma o agrarnom pitanju, koje zagreva nade u narodu, a uz nemirava izvesne redove. Svi su ovi poslovi važni, a pored tih poslova imamo da svršimo i naknadu štete kao važan predlog za Kraljevini Srbiju i celokupno kraljevstvo Srba, Hrvata i Slovenaca.

Međjutim, gospodo, primetiо sam da otkako radi Narodno Predstavništvo ima dosta opširnosti i dosta produženja a to dolazi otuda, što, čini mi se, poslovnik dolazi u koliziju sa vremenom i potrebama, koje su se pokazale u novom, proširenom parlamentu. Meni se čini, da to dolazi od različenog razumevanja i tumačenja pojedinih poslovnčkih odredaba, koje su široke i mogu da se konformiraju i zadovolje nove potrebe. I zbog toga nalazim, da je potrebno, da se sva pitanja, koja su kontroverzna, a koja se mogu izmiriti, koja se mogu objasniti, protumače, da se sve to učini na jednoj zajedničkoj konferenciji, koju bi trebalo što pre sazvati. Ja mislim, da ćete se i zbog rada skupštinskog i zbog samog načina rada i zbog ubrzanja poslova složiti, da mi takvu jednu konferenciju sazovemo. Ja molim gospodina predsednika, da mi odgovori: da li se tim pitanjem bavi i hoće li tu konferenciju što pre sazvati?

Predsjednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Sem gospodina Ilića još neka gospoda izjavila su želju, da treba sazvati konferenciju, na kojoj bi se sporazumeli o radu u Narodnom Predstavništvu. Ja sam, gospodo, za to, da se sazove konferencija. Po poslovniku imadu prava da traže sazivanje konferencije 10 poslanika: ima prava vlada i predsednik. Ja ću sporazumno sa vladom odrediti konferenciju može biti sutra samo ne znam, da li pre ili posle podne; pošto se sporazumem sa vladom, odgovoriću vam posle odmora. Jeste li zadovoljni, g. Iliću, sa odgovorom: (**Ilija Ilić:** Zadovoljan sam).

G. Pavelić ima da se izjavi.

Narod. posl. dr. A. Pavelić: Gospodo narodni poslanici!

U zagrebačkim novinama otisnut je govor gospodina ministra unutrašnjih dela Pribičevića, u komu se nalazi stavak, koji mislim, da treba neko objašnjenje. Radi se o hapšenju narodnih poslanika, koje se dogodilo u decembru prošle godine.

Pošto sam ja onda bio član predsedništva suverenog Narodnog Veća, mislim, da sam i ja jedan od onih zastupnika, koji su pozvani, da dadu o tom objašnjenje, pak neka mi bude dozvoljeno konstatovati sledeću činjenicu: Ta hapšenja dogodila su se 6. decembra, u vreme, kada je predsedništvo Narodnoga Veća bilo ovde u Beogradu. Hapšenje te dvojice narodnih poslanika proveo je jedan advokat bez ikakvog ovlašćenja, proveo je jedan politički prijatelj gospodina ministra Pribičevića, a zove se dr. Zdravko Lenac. U Narodnomu Veću zamenjivali su onda pred-

sedništvo gospodin podban dr. Budisavljević i bivši ban Mihalović.

Mislim, da je bilo nužno ovo utvrditi isto tako, kao i tu činjenicu, da se je to hapšenje dogodilo 6. decembra, dakle onda, kada je već prenešena suverena vlast Narodnoga Veća na princa regenta i prema tome ova povreda imuniteta nije se dogodila za suverene vlade Narodnoga Veća. Toliko istini za volju.

Predsjednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Reč ima gospodin ministar unutrašnjih dela.

Ministar unutrašnjih dela Svetozar Pribičević: Gospodo Narodni poslanici! Ja mislim da cela stvar nije vredna jedne primedbe, a da ispravim same navode gospodina Pavelića moram kazati ovo: Tko je zatvorio zastupnike, to meni nije poznato. Ja znam, da su u predsedništvu Narodnoga Veća bili zastupani i politički prijatelji ne samo mene, nego i gospodina dra. Pavelića. U javnosti narod ne zna, da su ti politički prijatelji dra. Pavelića protestirali protiv hapšenja narodnih poslanika. Da li se i u ono vreme suverena vlast Narodnoga Veća bila već prenesla na Njegovo Višočanstvo regenta ili na Njegovo Veličanstvo Kralja Petra, to ne mogu da znam, ali da se odavde ta vlast nije vršila, to potpuno dobro znam i gospodin dr. Pavelić, kada je saznao za to hapšenje, mogao je kao potpredsjednik depešom odrediti, da se ti narodni poslanici puste na slobodu. (Narod. posl. dr. A. Pavelić: Ja sam u Zagrebu protestovao protiv toga hapšenja!)

Predsjednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Pre nego što predjemo na dnevni red, Narodno Predstavništvo ima da se podeli na sekcije.

Predhodno treba da se izaberu tri kontrolora.

Sekretar Pera Jovanović izvuče iz kutije tri listića sa imenima ove gospode poslanika: Stojan Kostić, Andrija Protić i Radoslav Agatonović.

Izabrani kontrolori zauzeše svoja mesta.

Nastaje podela skupštine u sekciji.

Sekretar Pera Jovanović: ima svega 250 poslanika, prema tome u prve četiri sekcije biće po 36 poslanika, a u poslednje tri sekcije po 37 poslanika.

Zatim g. sekretar Jovanović izvlači iz kutije listiće i čita imena gg. poslanika za pojedine sekcije.

Posle podele u sekcije.

Predsjednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Gospodo, izvolite čuti, kako su sastavljene sekcije.

Gospoda sekretari naizmenično čitaju sastav sekcije.

I. Sekcija.

1. Dr. Aleksandar Mijović, 2. Andrija Stanić, 3. Dr. Anta Jagić, 4. Dr. Anta Trumbić, 5. Dr. Belizar Janković, 6. Vjekoslav Spinčić, 7. Dr. Voja Veljković, 8. Dr. Vojislav Marinković, 9. Dimitrije Popadić, 10. Dimitrije Mašić, 11. Dragiša Lapčević, 12. Dragić Nucić, 13. Dragoljub Božinović, 14. Dragutin Vasić, 15. Dragoljub Joksimović, 16. Dr. Živko Petričić, 17.

Ivan Pošćić, 18. Ivan Meštović, 19. Ivo Grizogono, 20. Ilija Mihajlović, 21. Jaša Prodanović, 22. Josif Vojnović, 23. Joca Jovanović, 24. Don Juraj Biankini, 25. Krsta Marković, 26. Ladišlav Polić, 27. Dr. Mata Drinković, 28. Milan Kapetanović, 29. Milan Marjanović, 30. Milivoj Bašić, 31. Mihajlo V. Ilić, 32. Mihajlo Jovanović, 33. Dr. Momčilo Ninčić, 34. Svetozar Hadžić, 35. Stanko Banić, 36. Stevan Simeonović-Čokić.

II. Sekcija.

1. Adolf Ribnikar, 2. Aleksa Žujović, 3. Andrija Protić, 4. Andrija Cvetković, 5. Antun Kristan, 6. Dr. Ante Tresić-Pavičić, 7. Atanasije Šarković, 8. Dr. Bogdan Medaković, 9. Velja Vukičević, 10. Većeslav Wilder, 11. Dr. Drag. Pavlović, 12. Dimitrija Zakić, 13. Dušan Vasiljević, 14. Dr. Dušan Peleš, 15. Gjoka Bračanac, 16. Živojić Zlatic, 17. Ibrahim Sarić, 18. Janes Brodar, 19. Joca Selić, 20. Milan Nedeljković, 21. Milan Roje, 22. Dr. Melko Čingrija, 23. Miloš Trifunović, 24. Milutin Dragović, 25. Nikodije Miletić, 26. Dr. Otokar Ribar, 27. Raško Obradović, 28. Sava Bajkić, 29. Dr. Svetislav Popović, 30. Stojan Kostić, 31. Stojan Protić, 32. Tihomir Drašković, 33. Tihomir Konstantinović, 34. Dr. Tugomir Alaupović, 35. Uroš Lomović, 36. Dr. Franjo Šaubah.

III. Sekcija.

1. Andrija Radović, 2. Antun Mihajlović, 3. Didak Buntić, 4. Vitomir Korač, 5. Dr. Vlada Čaldarević, 6. Dr. Voja Besarović, 7. Dr. Živko Nježić, 8. Živojin Tajić, 9. Živojin Rafajlović, 10. Ivan Kovačević, 11. Dr. Ivan Novak, 12. Dr. Ivan Paleček, 13. Ivan Peršić, 14. Ilija Ilić, 15. Ilija Lomović, 16. Jovan Banjanin, 17. Dr. Ivan Lorković, 18. Dr. Jovan Kujundžić, 20. Dr. Lovro Pogačnik, 21. Ljuba Babić-Gjalski, 22. Marko Trifković, 23. Marinko Stanojević, 24. Mijo Etinger, 25. Milan Jojkić, 26. Milutin Stanojević, 27. Mihajlo Blagojević, 28. Mihajlo Radivojević, 29. Miša Kutuzović, 30. Nikola T. Pašić, 31. Pavelić, 32. Svetozar Gjorgjević, 33. Sima Perić, 34. Slavko Henč, 35. Dr. H. Hrasnica, 36. Dr. Dinko Puc.

IV. Sekcija.

1. Antun Sušnik, 2. Ahmed Salibegović, 3. Valerijan Pribičević, 4. Vasa Knežević, 5. Velislav Mihajlović, 6. Vlada Savić, 7. Vojislav Šola, 8. Dr. Drag. Lončar, 9. Dr. Živko Bertić, 10. Živojin Šobić, 11. Ivan Vesenjaka, 12. Ivan Evetović, 13. Ivan Švegl, 14. Janes Štrein, 15. Jozo Sunarić, 16. Josip Gostinčar, 17. Josip Petejan, 18. Kosta Stojanović, 19. Dr. Mehmed Spaho, 20. Dr. Milenko Marković, 21. Milorad Drašković, 22. Miroslav Kulmer, 23. Mihajlo Mih. Ivanović, 24. Mihajlo Ilić, 25. Nastas Petrović, 26. Dr. Pavel Pestotnik, 27. Dr. Radovan Marković, 28. Dr. Rihard Henč, 29. Stanko Pavičić, 30. Dr. Stanojlo Bukčević, 31. Dr. Stjepan Kukrić, 32. Todor Stanković, 33. Franjo Novak, 34. Franjo Pišek, 35. Franjo Smodej, 36. Šukrija Kurtović.

V. Sekcija.

1. Bogdan Mihajlović. 2. Dr. Božo Vukotić. 3. Velislav Vuković. 4. Gavra Manojlović. 5. Grga Tuškan. 6. Gjorgje Pejanović. 7. Dr. Žarko Miladinović. 8. Živa Bitolić. 9. Dr. Ivan Lorković. 10. Dr. Janko Šimrak. 11. Jovan Šmitran. 12. Josif Rajačić. 13. Dr. Josip Smodlaka. 14. Josif Hohnjec. 15. Kosta Timotijević. 16. Dr. Marko Račić. 17. Miladin Stefanović. 18. Milan Marković. 19. Milovan Lazarević. 20. Miloje Jovanović. 21. Dr. Milutin Mažuranić. 22. Mita Gjorgjević. 23. Mita Klicin. 24. Mihajlo Škorić. 25. Dr. Nikola Subotić. 26. Pera Jovanović. 27. Pera Miloradović. 28. Peroslav Paskiević. 29. Petar Vukсанović. 30. Dr. Sava Ljubibratić. 31. Sreten Kojić. 32. Stojan Ribarac. 33. Dr. Uroš Krulj. 34. Franjo Berac. 35. Dr. Franjo Poljak. 36. Hamid Hadži Svrzo. 37. Cezar Akačić.

VI. Sekcija.

1. Dr. Albert Kramer. 2. Dr. Aleksander Raklić. 3. Anta Gjukić. 4. Dr. Antun Korošec. 5. Dr. Aca Bogdanović. 6. Dr. Budislav Grgur Angjelinović. 7. Velimir Deželić. 8. Vilim Bukšeg. 9. Vjekoslav Jelavić. 10. Dr. Vjekoslav Kukovec. 11. Dragutin Pečić. 12. Dušan Kečmanović. 13. Dr. Dušan Popović. 14. Gjorgje Nestorović. 15. Dr. Edmund Lukinić. 16. Dr. Ejub Mujezinović. 17. Živojin Zlatanović. 18. Dr. Zdravko Kovačević. 19. Dr. Ivan Rikard Kraus. 20. Dr. Ivan Ribar. 21. Josif Kon. 22. Kosta Božić. 23. Melhior Čobal. 24. Mehmed Zečević. 25. Milorad Pavlović. 26. Dr. Milorad Svinjarev. 27. Dr. Mita Mušicki. 28. Dr. Nikola Vinterhalter. 29. Radoslav Agatonović. 30. Savo Vukojičić. 31. Dr. Svetozar Ritig. 32. Dr. Slavko Miletić. 33. Todor Božović. 34. Fran Voglar. 35. Dr. Henrih Krizman. 36. Čeda Gagić. 37. Čeda Kostić.

VII. Sekcija.

1. Blaško Rajić. 2. Božidar Popović. 3. Borivoje Popović. 4. Gligorije Jeftanović. 5. Vasa Muačević. 6. Vladimir Zarović. 7. Danilo Dimović. 8. Dr. Dinko Trinajstić. 9. Dušan Taušanović. 10. Gjorgje Zlatković. 11. Gjuro Džamonja. 12. Dr. Gjuro Šurmin. 13. Živko Trojanović. 14. Ivan Kojzmar. 15. Dr. Ivan Krnić. 16. Igor Štefanek. 17. Dr. Ivan Marija Čok. 18. Josip Kopač. 19. Dr. Karlo Triler. 20. Kerubin Šegvić. 21. Laza Popović. 22. Dr. Lavoslav Hanžek. 23. Dr. Luka Čabrajić. 24. Fra Ljubomir Galić. 25. Martin Matić. 26. Maksim Gjurković. 27. Dr. Matko Laginja. 28. Dr. Milan Sekulić. 29. Dr. Mita Topolovački. 30. Paja Dragić. 31. Dr. Srgjan Budisavljević. 32. Svetozar Pribičević. 33. Dr. Stipan Vojnić-Tunić. 34. Dr. Stepan Krulj. 35. Suljaga Saliagić. 36. Sima Eraković. 37. Dr. Franja Janković. 38. Franjo Grafenauer. 39. Šefkija Gluhić.

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Molim gospodu članove sekcija, da se danas po podne u 4 sata sastanu u svojim sobama i konstituišu.

Sad prelazimo na dnevni red. Prva je tačka drugo čitanje zakonskog projekta o vanrednom kreditu od 130 milijuna.

Molim g. izvestioca, da izvoli čitati projekat zakonski.

Izvestilac Mita Klicin: pročitaj član. 1., kao što je usvojen na prvom čitanju.

Pera Jovanović: Molim za reč.

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Ima reč g. Pera Jovanović.

Pera Jovanović: Gospodo, povod za ovaj kratak moj govor jeste, da saznam veličine nekoliko suma, koje predstavljaju feso ovih milijuna, i to onih, koji su predviđeni za Ministarstvo Vojno 22,500.000 na lične i suma od 27,000.000 dinara na materijalne izdatke, a naročito one izdatke, koji se tiču nagrade vojnicima.

Drugo, gospodo, hteo bih da znam, kolike su sume predviđene za saobraćaj, a koje se nalaze pod tačkom V. ovoga projekta.

Još jedan povod je ovaj, da budem iskren, hoću da iskoristim ovu priliku, da se sa jednom malom ekskurzijom u moje govoru dotaknem prigovora nekolicine predgovornika, koji su govorili u načelnoj debati i koji su, ornirajući svoje besede, istakli čak i neke njihove radnje sa Krfa pa i pre toga.

Ja neću praviti Predsedavajućem, nikakvih teškoća, a možda će biti ovo dovoljno, ako izjavim, da ćemo uskoro imati prilike, da o svim tim pitanjima unutrašnjim kao i spoljnim govorimo. Jakom idu Mara i svatovi! Govoriće se o radnjama kako pojedinih stranaka, tako i pojedinaca!

Sve se mora znati, sve se mora kazati. Ja u ime svojih drugova, što se tiče ovoga, izjavljujem: da izlazimo pred sud naroda majke Srbije, kao god i pred sud celog naroda zajedničkog nam Kraljevstva Srba, Hrvata i Slovenaca, jer imamo sa čim izaći. (Odobranje. — Pljeskanje.) Gospodo, ja nalazim, da su gospoda pogrešila, što su shvatila, da prilikom načelne debate mogu govoriti o svačemu i kritikovati vladin rad, smatrajući, da kad nema budžeta, mogu govoriti i prilikom podnašanja ovoga kredita, tim pre, što smo se, kako sam izvešten, dogovorili, da nećemo uzeti učešća u toj debati. Ima, gospodo, puta i načina, da se kritikuje rad Vlade, ako ima što, da se kritikuje i odobri rad Vlade ako je dobro radila. Taj je put interpelacija, i kad se tim putem ide, neće niko biti iznenađen, kao što su bili iznenađeni moji drugovi i ja onim njihovim govorima, a mi nemogomo uzeti učešća, jer je bilo zaključeno prijavljivanje govornika.

Zašto, gospodo, ja insistiram, da saznam veličinu cifara za nagradu vojnicima i za saobraćaj?

Vlada je veoma mudro uradila, što je naročito istakla dve sume: za potporu invalida, porodica i siročadi naših čestitih, izginulih i pomrlih ratnika, kao i cifru za snabdevanje zemlje. To su dve sume, koje u ovo doba treba da budu na prvome mestu, ali na-

lazim, da su i cifre za saobraćaj, koje su globalno predviđene pod V. kao i za nagradu vojnicima takodje veoma važne, a mi ih ne vidimo, kolike su.

O saobraćaju neću dugo da govorim. Gotovo u svima krugovima našega društva samo se o tome govori. Neosporno je, da je saobraćaj glavni pokretač i sprovodnik celokupnoga organizma — života državnoga. Danas, u koliko je saobraćaj življi u toliko će i snabdevanje zemlje biti bolje, ali što je najvažnije i što mi je naročito dalo povoda, da govorim, to je to, što će se oživljavanjem saobraćaja i dobrim komunikacijama uticati jako na psihičku stranu naroda.

Ako su ikad bili dani, da se trebalo voditi računa o psihičnoj strani narodnih masa, to je današnjica. Svet je nestrpljiv; atmosfera je puna prohteva za nerad; mase naroda istrošene, izmučene su; ima veliki deo između njih sa iskidanim nervima. Društveni deše svakim danom raste i gotov je na sve sa svojim nezajajljivim i nerazumnim prohtevima tako, da se tu stvara jedan milieu za boljševizam, odakle on može crpsti svoje vojnike. Vidimo, da danas u nekoliko država vlada boljševizam. Da li će on uspeti, da i dalje vlada, to ćemo videti, ali protiv tih vlada i toga bolesnoga stanja preduzimaju se razne mere i traži lek. Lek kanda je pronadjen još mnogo ranije, a to je razum, zdrav razum, razum jedinstva, razum sloge i požrtvovanja, isti onaj lek, koji se upotrebljuje protivu reakcija.

Ako ikoju sredinu treba danas čuvati od uticaja toga boljševizma, to je onaj deo našega naroda, koji se nalazi pod oružjem, koji se je nekim čudom spasao od smrti, koji je sa najvećim požrtvovanjem i samopregorevanjem vršio i vrši još i danas svoju dužnost i sa oružjem u ruci čuva tekovine svih nas, naše ujedinenje. Tu sredinu treba čuvati i zadovoljavati te predstavnike zdravoga razuma našeg naroda, koji danas vrši svoju tešku dužnost, može se reći posle devet godina, jer još ima vojnika, koje je prvi Balkanski rat zatekao kao obaveznike stajace vojske i koji danas vrše već devet godina dugogodišnju namenjenu im funkciju. Zato ja i kažem, da pored ove invalidske potpore i sume za snabdevanje, koja je predviđena, Narodno Predstavništvo i Vlada naročitu pažnju obraća na taj deo našega naroda. Vlada je dobro učinila, što je odlučila da pušta kućama te naše vojnike. Za vojnike poslednje odbrane naredjeno je, da se puste kućama, a tako isto vojnici stariji od 40 godina puštaju se kućama. Može se reći, da je gotovo 40% od vojnika, koji su došli sa solunskog fronta, pušteno kućama. Nadam se — a kako sam informisan — i Vlada je namerna, da u toku ova dva meseca i ove ostale naše slavom uvenčane vojnike pusti kućama i da ih zameni novim snagama.

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Gospodine poslanice, imate li predlog?

Pera Jovanović: Imam. (*Milovan Lazarević:* To su dve načelne debate o jednom te istom pitanju.)

Pera Jovanović: Danas su plate našim vojnicima određene tako, da narednici iz rezerve primaju 30 dinara mesečno, podnarednici 20 dinara, a kaplari i redovi 10 dinara. Moj bi predlog bio, da zamolim Narodno Predstavništvo, a i Vladu, da primi, da se tim vojnicima za ovo mesec dana poveća plata na 60, 40 i 20 dinara, dakle duplo, nemenjajući opštu cifru, a istači ovo povećanje na račun drugih izdataka, koje sadrži ta globalna suma. To tražim gospodo, za to... (*Uzvici kod samostalaca: Malo je!*)

Razumem ja vas s te strane. (*Uzvici kod samostalaca: I mi vas!*)

Ovo, gospodo, predlažem za to, što je ovo predlog samo za mesec april i na taj način možemo tim ljudima pomoći sa našim rešenjem još sada, dajući im povišicu, kad ih otpuštamo kući i damo bar toliko, kad ne možemo više. (*Uzvici kod samostalaca: Mi smo za to, da im se da po 100 dinara, ako ima sredstava.*)

Ja ću da završim. To je moj predlog i ja smatram, da ću naći odziva i kod Narodnog Predstavništva i kod Vlade, da se vojnicima povećaju nagrade, ali na završetku ne mogu, da ne dotaknem još jednu stvar sa nekoliko reči.

Ima nečega, što kažu Francuzi »je ne sais quoi«; nas nešto muči, nešto nas tišti, pritiskuje; nešto nam smeta, radimo sporo! Ja sam uveren, da kod nas u Vladi ima ljudi aktivnih, ali to »neznam šta«, utiče i na te ljude, da ne mogu raditi, kako bi mi želeli, kako očekuje naš svet!

Ima primera, da mi ne umemo, ni da kažemo, što hoćemo i šta nam treba. Strancima se obično kaže: Nemamo ništa, sve nam treba! Ja ću, da navedem samo jedan takav primer. Pre nekoliko dana bio je u našoj sredini jedan veliki naš prijatelj, koji je išao iz Ministarstva u Ministarstvo, dok nije došao do Ministarstva za obnovu i ishranu.

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Molim vas, da se držite predmeta, koji je na dnevnom redu.

Pera Jovanović: Ovo je završetak mog govora, a predlog ću vam predati.

Kad je došao u Ministarstvo i pitao, šta mu je potrebno, njemu su odgovorili: »Pa znate, šta je, ministar je odstupio pre nekoliko dana i najbolje je, da odete gospodinu Lozaniću u London, da vam on da potrebna obaveštenja!

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Vaš predlog treba da potpomognu deset poslanika i treba da ga predate napismeno.

Pera Jovanović: Gospodo, moj predlog je jasan. Molim drugove, da me pomognu. (Pomažu ga.)

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Ima reč gospodin ministar finansija.

Ministar finansija dr. Momčilo Ninčić: Na govor gospodina Jovanovića imam da izjavim, da vlada potpuno shvaća značaj vojske i da se je ona i do sada brinula, kao što će se i u budućnosti o njoj brinuti,

u granicama finansijske mogućnosti. Predlog gospodina Jovanovića ne može se prihvatiti i o njemu se ne može u skupštini diskutovati iz prostog razloga, što je on neustavan. Osnovni princip naše parlamentarnosti mora ostati, da pravo inicijative u povećanju izdataka, u stvaranju novih izdataka, nema Narodno Predstavništvo. To je gospodin Jovanović, iznoseći ovaj svoj predlog pred Narodno Predstavništvo, sasvim izgubio iz vida.

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Ima reč gospodin dr. Voja Marinković.

Dr. Voja Marinković: Ja sam se javio za reč samo zbog toga, da kažem, da bi iz sredine Narodnoga Predstavništva nasigurno već odavna ponikli predlozi o nagradi našim ratnicima, da tome ne stoji na putu jedan zakonski propis, po kojemu inicijativu za to ne mogu uzimati narodni poslanici. Taj zakonski propis došao je iz toga razloga, što se bojalo licitacije, koja bi bila fatalna za finansijske državne interese. I, gospodo, ma koliko jedan predlog bio opravdan, kad on ide na to da poveća državne rashode, mora čekati, ako se ima poverenje u vladu, da vlada taj predlog podnese. A ako se nema poverenja u vladu, onda se obara vlada i dovodi druga, bolja vlada, koja će bolje voditi računa o tome, na što treba trošiti i kakve predloge treba podnositi. Ja prema tome, gospodo, imam ovom prilikom da skrenem pažnju na to, da ako je predlog bio poznat gospodinu predsedniku Narodnog Predstavništva, da nije trebao ni dopustiti, da se on iznosi ovde, te da mi sedimo, kad se traži njegovo pomaganje tako, da izgleda, da mi nismo za to, da se povećaju plate našim ratnicima, ma da mi jesmo i za nešto više, no što predlaže gospodin Jovanović. Ali mi verujemo, da je i vlada takodjer za to, a što ona nije već do sada podnela zakonski predlog, to je zbog toga, što nema finansijske mogućnosti i što veruje u patriotizam naših vojnika, da se oni nisu tukli za pare. (Pljeskanje.)

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Prima li skupština član prvi kako je predložen? (Prima.) Objavljujem da je primljen.

Izvolite čuti dalje.

Izvestilac Mika Kličin: čita član drugi kako je usvojen na prvom čitanju.

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Ima reč g. Dragiša Vasić.

Dragiša Vasić: Gospodo, ja znam poslovnik i znam i red u narodnoj skupštini, ali ipak što ustajem da govorim to je zbog toga što o partiji o kojoj hoću da govorim finansijski Odbor nije bio ranije obavestjen koliko treba a ni Narodno Predstavništvo — a to je partija pod B. Broj II. o snabdevanju zemlje. Na tu partiju vlada je predložila 12.000.000 dinara, koja je suma $\frac{1}{12}$ od celokupnog iznosa koji ide ne samo na snabdevanje zemlje, što je pogrešno metnuto, nego i na obnovu zemlje. Zbunjeni o granicama

naših oslobođenih zemalja u skupštini prilikom adresne debate nije dovoljno obraćena pažnja na tu partiju i ako je ona u vezi sa pitanjem o naknadi štete i obnovom zemlje. Obuzeti daklem pitanjem o odbrani teritorija koje smo krvlju oslobodili i natopili, mi smo više vodili računa o našem pravu na teritorije koje nam pripadaju i po starini i nasleđu i oslobođenju nego o drugim pitanjima koja su takođe veoma važna, jer od pitanja o naknadi štete zavisi i život i obnova zemlje i oporavljenje njeno i zato i obraćam pažnju Narodnog Predstavništva na njega. Partija za snabdevanje imi tri odeljka i oni su u vezi sa predlogom g. Ministra za ishranu, i Ministra finansijska koji dovoljno nisu objašnjeni. Prvi deo govori o brizi koja bi se pojavila u tome da se nevoljnima nabavi hrane i ostalih potreba i zato je stavljena naročita suma.

Druga partija od 30.000.000 to je partija na pozajmice, stvaranje obrtnog kapitala koji bi se davao mesnim odborima za kupovninu onih namirnica za koje se oskudeva, i kojih nema u mestima i krajevima a bez kojih se ne može biti.

Ta pozajmica neophodno je potrebna, da bi se omogućilo našem narodu, da dođe do monopolisanih artikala, kojih danas narod nema i o kojima treba da povede računa Vlada, da bi jedared prestala ova nedostojna špekulacija, koja danas postoji s njima. Ta je pozajmica naročito bila od važnosti u ovim sadašnjim prilikama dokle traje ovo nenormalno stanje, kako bi se mogle te potrebe preko države za gotov novac nabavljati i narodu raspodeljivati uz naknadu.

Prva tačka potreba može ostati stalno a može se i menjati prema potrebama. Ali druga partija, u sadašnjim prilikama, njena je važnost neocenjiva i neophodna. Treba sve učiniti da bi se omogućilo da se dođe do tih sredstava ali zato treba vlada da stvori kredite, jer je apsolutno njena odgovornost što se ne može doći do tih namirnica koje su danas narodu najpotrebnije. Gas je danas gotovo svuda 20 dinara. Šećer ako se ne dotera sa svojim vozioćima i ne raspodeli pravilno isto tako, i so i ostalo što je monopol zauzeo sve je preterano skupo. U takvim prilikama prva je dužnost i nas i Vlade da omogućimo zemlji ili bolje reći narodu, i potrošačima da dođu do što jeftinijih najnužnijih potreba za život. To Vlada nesme da zaboravi, to je njena prva dužnost, koja se od nje traži; jer samo ako je narod snabdeven i zadovoljan, i ako može da živi kao što treba, moći će odgovarati i svojim dužnostima i obavezama prema Državi, jer to i jeste prva dužnost države da stvara mogućnost za rad i život građana i na taj način stvara dobre građane koji su gotovi život položiti za domovinu. Samo oni koji su obezbeđeni i koji mogu lepo da žive voleće svoju zemlju i braniće je, jer u njoj imaju jemstvo i za svoj i svoje porodice život.

Treća partija odnosi se na obnovu zemlje u potpunosti. Na tu partiju određeno je sto miliona dinara.

Vi imate pred sobom neizmerna velika zla koja su tragovi varvarstva i divljaštva naših neprijatelja, koji nisu zadovoljni ni pri svom odstupanju, razorenjem pruga i puta i uništenjem saobraćaja, da onemoguće da nam narod dođe do najnužnijih namirnica za život, a s druge strane da odnesu sve što je za život potrebno da bi nas upropastili. I, jednome i drugom zlu mi moramo stati na put, ali ćemo tome zlu stati na put samo tako, ako se pobrinemo što pre za veze i namirnice, i ako namirnice kojih imamo u zemlji prvo upotrebimo za sebe pa tek suvišak dajemo drugima na izvoznice koje pojedincima stvaraju bogatstva a narod ostavljaju u bedi i nevolji. Razorena zemlja nije dovedena u red, što je dokaz nesamo zla neprijateljskog nego i našeg hrđavog rada. Za pet meseci mi nemamo ni jedne pruge gotove niti ikakve veze sa unutrašnjosti. Pismo nosni odnosi, telefonske i telegrafske veze potpuno su upropašćene i još neustavljene. Kada u zemlji nije bilo ni željeznica ni automobila poštošoš su skoro brže i mnogo pre prenosili poštu nego danas, a danas odavde do Pančeva dokle kamenom možete dobaciti jedno pismo putuje po 12 dana! Jedan put se mora stime prekinuti pa makar se vratimo i na stare tatara. I to vlada mora odmah i neodložno učiniti, jer se bez saobraćaja nemože ni zamisliti ekonomski život. U toj zemlji, gospodo, u kojoj ni jedna željeznica nije ostala čitava, u kojoj su putevi razrušeni, i telegrafske i telefonske veze upropašćene, u toj zemlji mora da se povede najozbiljnijeg računa kako će se narodu omogućiti da što pre do najnužnijih namirnica dođe i do svih saobraćajnih veza. Osim naknade za javna dobra od toliko je isto i veće važnosti i naknada za privatna dobra. Sya stoka iz svih krajeva oterana je i odvedena od neprijatelja. (Predsednik: Molim vas gospodine poslanice da se ne udaljivate.) Molim vas gospodine predsedniče da mi dozvolite da o ovome govorim jer ovo je jedno od najvažnijih pitanja o kome se mora govoriti a o kome ranije nije govoreno. Ja samo hoću da iznesem razloge koji me rukovode da ovo tražim i da naglasim važnost ove stvari koja u ranijoj diskusiji nije iznešena. Dakle apsolutno je nema, a to je glavni kapital narodni, jer ako narod nema stoke, ako nema pluga i motike on nemože svoju zemlju preorati i obraditi. Pa ne samo to nego i u drugim nužnim potrebama bez stoke narod nema nikakvog blagostanja, jer nemože ni druge svoje potrebe zadovoljiti. Za te stvari, gospodo, na prvom mestu ovaj kredit od sto milijona dinara trebao nam je prvenstveno tu potrebu podmiriti. Ako se nema podloge neka se traži, neka se nađe načina, da se to postigne; jer od toga ako narod ako zemljodjelac koji predstavlja glavnu masu i snagu našega naroda, ako on dođe brzo do stoke, od toga će na prvom mestu zemlja imati interesa i koristi jer kad narod ima onda će imati i zemlja, onda će porasti i svi oni finansijski izvori koji omo-

gućavaju državi da razvija svoju delatnost i pravilno obavlja svoje funkcije.

Druga je stvar gospodo o zanatlijama. Zanatlije su ostale bez alata i bez najnužnijih sirovina. Njima treba vratiti alat i omogućiti im da dođu do sirovina, da bi na lep način mogli zaraditi parče hleba i odužiti svoje obaveze prema državi. Treće je pitanje o industrijskim i trgovačkim preduzećima. Njima se mora omogućiti da dođu do najnužnijih kapitala i svojih mašinerija, to je jedna od najnužnijih stvari pošto je naša industrija sva uništena, i u tome pravcu ja nalazim da vlada treba da tome redu ljudi izade na susret. Ja ću gospodo da završim time da vlada, ministar finansija, treba najenergičnije da izadu narodu na susret i da na prvom mestu istaknu pitanje o naknadi štete bez koje nemože biti obnove zemlje, njene industrije i trgovine. Neću sada o tome dalje da govorim ali napominjem da se govorilo po novinama i ako o tome nemam dokaza da je Belgija dobila avans na račun štete od 10 milijardi što je bez sumnje preterano. Mi imamo prava da taj avans tražimo; ako nemože u gotovom novcu ono bar u mašinerijama i sirovinama, u alatima u stoci i drugim potrebama, i naši saveznici i prijatelji dužni su nam to učiniti.

Eto gospodo to ja tražim i molim da se vlada sva založi na tome i da izjavi kao Belgijska vlada da u pitanju o naknadi od naših neprijatelja neće ni stopu ustupiti. (Odobranje.)

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Gospodin Ribarac ima reč.

Ministar trgovine i industrije Stojan Ribarac: Gospodin Poslanik napomenuo je neke stvari, koje za mene stvaraju obavezu, da o njima dam obaveštenje Narodnom Predstavništvu, i to će obaveštenje biti vrlo kratko.

Gospodin je napomenuo, kako se daju izvesnim licima izvoznice, sa kojima pojedinci stvaraju i teku kapitala. Tim povodom kao nadležni ministar imam čast da izjavim Narodnom Predstavništvu ovo.

Sve dozvole, koje sam ja u toku poslednja tri meseca dao za izvoz u inostranstvo, sve sam te dozvole ja suspendovao. (Glasovi: Vrlo dobro!) Suspendovao sam ih zato, što je po ovlašćenju i rešenju Vlade obrazovana kod Ministarstva Ishrane jedna centrala, koja će da prikupi promet sa inostranstvom. Drugi je razlog — to je specialno moj razlog bio — što sam doznao, da ljudi, kojima su davate dozvole za izvoz u inostranstvo i rekompensacije za izvoz iz inostranstva, da su ti ljudi pozivali pojedine ljude sa strane i njima te dozvole prodavali.

Ja sam hteo, da sprečim te zloupotrebe i u koliko sam mogao, ja sam to uradio. Gospodin Poslanik je primetio i pomenuo o potrebi, da se na zanatlije obrati izvesna pažnja. U tom pogledu ja mogu uveriti Narodno Predstavništvo, da je vlada još krajem decembra rešila, da se traže podaci o porodicama svih

radnika, ratnika i zanatlija i o porodicama svih građanskih invalida bez obzira, je li njihova invalida potpuno rešena ili nije i ja sam još 1. januara tražio te podatke od načelstva. Kad ti podaci dodju, onda će vlada ukazati pomoć, svima tim ljudima.

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Ima reč g. Svetozar Gjorgjević.

Svetozar Gjorgjević: Nema zbora, gospodo, da je važnost toga predmeta zahtevala, da se na nj obrati veća pažnja. Iz ovoga kredita valja prema izraženoj želji, da se snabdu potrebnim namirnicama i zemlja i pojedinci, i drugo potpomoći zemlju u njenoj obnovi. Oni, koji su imali prilike proći kroz koji kraj naše zemlje mogli su se uveriti, da je ona ne ruinirana nego iz osnova upropaštena. Odneto je sve ono, što čini narodno blagostanje i ono, što može potpomoći makar koliko, toliko, da se naša zemlja povrati u prvobitno stanje. Toga radi ovaj kredit bio je potreban još mnogo ranije. Ne samo oni koji nikad nisu gubili vere u obnovu ove zemlje, koja je momentano bila okupirana, nego i oni, koji su gajili tvrdi veru u ovaj momenat, koji je nastao i u kome učestvujemo, a to je narodno ujedinjenje, svi su bili pozvani i imali dužnost, da se postaraju blagovremeno, da se što pre popravi ono, što mora nastupiti posle jedne vandalske i varvarske okupacije, kakva je u Srbiji bila. Ja moram izjaviti ovo i pred gospodom Narodnim Predstavnicima, našoj braći, koji su sad tek prvi put došli ovde, da se srpska Narodna Skupština starala o tome. Još 1916. god. Srpska Narodna Skupština izabrala je jedan parlamentarni odbor, kome je bio jedini cilj staranje o pomaganju i obnavljanju zemlje kad se budemo vratili u nju. Ali je Vlada na Krfu umrtvila taj odbor 1917. A da je, gospodo, po sreći taj odbor nastavio svoj blagotvorni rad mi danas ne bi morali da se žalimo i da se vajakamo na ono, što nema i da tražimo većih kredita u momentu kad to možebiti ne možemo dati. Ima lepa narodna izreka koja kaže: »Kamen po kamen palata«. Da smo pomalo još dok smo bili u izgnanstvu ulagali i pribavljali, danas ne bi stajali pred ovako teškim problemom, koji se odnosi na snabdevanje naroda životnim namirnicama i obnovu zemlje, jer bi imali već nešto spremljeno. Mi se sad nalazimo u jednoj krizi na dve strane. Prvo u krizi nestanka namirnica, koja se povećava time, što nam je neprijatelj porušio ceo saobraćaj, tako, da obnavljanje njegovo znači isto, što i ponovno gradjenje; i drugo nalazimo se pred pitanjem o obnovi zemlje. Nemamo ni alata ni ničega. **(Nikodije Miletić:** Je li ovo načelni pretres? Ako je tako, da tražimo reč i mi.)

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Ja opominjem gospodina Poslanika da se drži predmeta koji je na dnevnom redu.

Svetozar Gjorgjević (produžava): Ja mislim da nije tolika važnost u veličini kredita, kolika je važnost iskoristiti pravilno taj kredit koji se daje.

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Gospodine Poslaniče, da govorite o stvari koja je u pretresu.

Svetozar Gjorgjević (produžava): Ja mislim, da treba učiniti sve, da ovaj kredit postane i delo, a ne da bude kao sa kreditom koji je odobren na ime pomoći u nabavkama namirnica u ratu postradilima pa još ni danas nije ostvaren.

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Molim vas, gospodine poslaniče, da govorite o članu, koji je na pretresu, jer vi ulazite u načelnu diskusiju.

Svetozar Gjorgjević: Ja i govorim o ovom istom kreditu. Za to, gospodo, što ovaj kredit, koji imamo sada da izglasamo, nije ni iz daleka dovoljan, da pokrije ono, što treba da pokrije, za to treba iskoristiti ono, što se ima. Valja odmah izabrati jedan parlamentarni odbor, koji će rukovati sa imovinom, koja se našla kao ratni plen, stoka, alati, kola i t. d. i koji će je najbržim putem rasporediti i podeliti onima, koji su u istinu oštećeni i koji će je najbolje iskoristiti ne samo za sebe lično već i na opštu korist i ne čekati da se plen razvuče i propadne već da se iskoristi za obnovu zemlje preko onih, koji su u istini ti, koji ima da ju obnove.

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Ima reč gospodin Stojan Kostić.

Stojan Kostić: Ja hoću da kažem nekoliko reči kod ovog 2-og člana, i da potražim obaveštenja od vlade o rasporedu materijalnih izdataka na ministarstvo vojno. Razlog za ovo moje traženje je taj, što znam, da je za prošlu i ovu godinu do konca marta bio izglasan vanredan kredit od 300 milijona dinara iz koga je onda kao i sada najveći deo dan Ministarstvu vojnom na lične i materijalne izdatke. Ovim članom zak. predviđeno je da Ministarstvo vojno može utrošiti na materijalne izdatke 27 milijona dinara, naravno ta je suma određena po traženju i predračunu Ministarstva vojnog. Medjutim i pored tolikih milijona odobrenog kredita, iz kojih se sve jedinice mogu kupovinom snabdevati svima potrebama, mi vidimo, da narod svojom stokom i svojom snagom ne prestano vrši besplatnu vuču drva za račun ministarstva vojnog odnosno — područnih mu komanada. Stoka, koja je i inače vrlo mnogo proređena i suviše islabila, propada od bolesti i premorenosti. Pored toga narod mora besplatno da vuče gradju za opravku mostova i puteva u mome kraju a sem toga besplatno da vuče i drva iz svojih zabrana za ogrev vranjskog garnizona i sviju ostalih tamošnjih vojnih ustanova. Koliko je ovako stanje i ovaj rad po narod težak, štetan i nepravedan, neka posluži za dokaz i to, što je komandant prvo-pukovske-vranjske okružne komande izdao naredjenje opštinskim sudovima, da se, u nedostatku muškaraca, mogu i žene upotrebiti za besplatnu vuču drva za ogrev. Ja imam tu naredbu u svojim rukama, i ako Narodno Predstavništvo želi, mogu je pročitati.

Po tom pitanju ja sam još 31. januara uputio preko Predsedništva Skupštine jednu interpelaciju. Ona je pre 22 dana dostavljena g. ministru vojnom, i g. ministar vojni nije našao za potrebno, da obavesti Narodno Predstavništvo, kad će moći odgovoriti na tu interpelaciju, što je dužan bio učiniti odmah, ili u roku za pet dana od kako je primio istu, prema čl. 90. poslovnika. Dakle, kao što vidimo, gospodo, mi smo s naše strane činili sve, da se ta besplatna i bezprimerno nepravedna vuča drva obustavi, ali taj naš rad ostao je do danas bez rezultata, jer ta besplatna vuča i danas traje, dakle puni šest meseci od dana obnove pomenutog garnizona.

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Ja vas moram opomenuti, g. poslaniče, da se držite stvari.

Stojan Kostić: Ja govorim o ovome za to, što su ovde na pretresu materijalni izdaci ministarstva vojnog; i što ministarstvo vojno mimo njih traži i dozvoljava besplatnu upotrebu narodne snage i materijala za potrebu vojske.

Vranjski okrug, koji je sirotan i najviše stradao u ovome ratu, doživio je danas to, da mora državi davati pomoć, umesto da država njega pomogne; a ja izjavljujem, da je taj okrug dosada dobio svega 20 hiljada dinara pomoći i ništa više.

Protestujem zbog ovakvog rada ministarstva vojnog, ja molim gospodina predsednika vlade i gospodina ministra finansija, pošto gospodin ministar vojni nije prisutan, da se izjasne, hoće li se i dalje, i pored ovog kredita od 27 milijona dinara na materijalne izdatke, tražiti besplatan rad i potrebe za snabdevanje vojske i vojnih ustanova od naroda, i ako to nije dopušteno zakonom.

Izvestilac Mita Klicin: Na primedbu g. predgovornika, imam samo to da kažem, da se ovi materijalni izdaci ministarstva vojnog u sumi od 27 milijona dinara tiču ishrane i snabdevanja vojske, i da je to po oblastima raspoređeno. Ovde ne može biti govora o vuči drva u pojedinim krajevima. To treba da bude predmet posebne rasprave. Sada je reč o tome, da li da se odobri kredit, i ja molim, da se ovaj član primi po predlogu g. ministra finansija i finacijskog odbora.

Pera Jovanović: Molim Vas, gospodine predsedniče za reč radi ličnog obaveštenja pre nego što bi se pristupilo glasanju.

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Ne možete govoriti, gospodine poslaniče.

Pera Jovanović: Ja imam prava, gospodine predsedniče, da govorim, jer mi to pravo daje poslovnik.

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: O poslovniku možete govoriti.

Pera Jovanović: Pomenut sam od strane g. Marinkovića, i on je naglašio, da ja nisam imao prava da pravim primedbe i činim predlog prilikom drugog čitanja. Medjutim član 79. poslovnika glasi ovako:

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Gospodine poslaniče

Pera Jovanović: Gospoda to ne znaju, jer da znaju ne bi ovakve primetbe stavljali. Član 79. ovako glasi: »Izmene i dopune mogu se podnositi i u toku ovog drugog čitanja«.

Ja sam podneo predlog i molio dovoljan broj poslanika da me potpomognu.

Dr. Vojislav Marinković: Molim Vas, gospodine predsedniče, za reč.

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: O čemu hoćete, gospodine Marinkoviću?

Dr. Vojislav Marinković: Nekoliko reči radi obaveštenja.

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Radi obaveštenja ne bi mogli govoriti, možete govoriti samo po poslovniku.

Dr. Vojislav Marinković: Ja vrlo dobro znam poslovnik i tvrdim, da ovde imam prava dobiti reč radi obaveštenja povodom onoga, što je rekao g. Jovanović.

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Gospodin Jovanović vas nije pomenuo.

Dr. Vojislav Marinković: Jeste. (Žagor...)

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Ima reč g. Vojislav Marinković.

Dr. Vojislav Marinković: Gospodo, imam da kažem ovo: Rekao sam da gospodin Jovanović nije imao prava po zakonu podneti predlog kojim se povećavaju državni izdaci. To nije samo po zakonu, po poslovniku, jer ima još zakona, ima ih vrlo mnogo, nego po zakonu o Državnom Računovodstvu, gde je predviđeno, da se takvi predlozi ne mogu uzeti u diskusiju narodnih poslanika.

Pera Jovanović: Molim Vas za reč, g. Predsedniče!

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Gospodine poslaniče, ne možete govoriti!

Pera Jovanović: Ja sam samo hteo kod člana koji govori o izdacima Ministarstva Vojnog da se tačno specializira. (Žagor...)

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Prima li Narodno Predstavništvo čl. 2.? (Prima.)

Objavljujem, da je primljen. Izvolite čuti dalje.

Izvestilac Mita Klicin: Čita član treći onako, kako je usvojen na prvom čitanju.

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Prima li Narodno Predstavništvo pročitani član? (Prima.)

Objavljujem, da je primljen. Izvolite čuti dalje.

Izvestilac Mita Klicin: Čita član 4. onako, kako je usvojen na prvom čitanju.

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Prima li Narodno Predstavništvo pročitani član? (Prima.)

Objavljujem da je primljen. Izvolite čuti dalje.

Izvestilac Mita Klicin: Čita član 5. onako, kako je usvojen na prvom čitanju.

Predsjednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Prima li Narodno Predstavništvo pročitani član. (Prima.) Objavljujem da je primljen. Izvolite čuti dalje. **Izvestilac Mita Klicin:** Čita član 6. onako, kako je usvojen na prvom čitanju.

Predsjednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Prima li Narodno Predstavništvo pročitani čl. 6.? (Prima.) Objavljujem, da je primljen.

Predsjednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Ima reč g. Ministar Finansija.

Ministar finansija dr. Momčilo Ninčić: Prilikom prvog čitanja, ja sam izjavio Narodnom Predstavništvu, da mi je želja da podnesem predlog zakonski o budžetu u drugoj polovini aprila meseca. Namera mi je bila, da tom prilikom tražim od Narodnog Predstavništva, da mi odobri jednu ili dve privremene dvanajstine za mesec maj eventualno za juni mesec, pošto ni u kom slučaju zakon o budžetu nebi mogao biti donet do kraja aprila. Medjutim mi imamo 20. aprila Uskrs i pošto je sasvim opravdana želja Narodnih Predstavnika, da taj veliki praznik provedu kod svojih kuća, a kako je medjutim s pogledom na današnja saobraćajna sredstva put dosta dugačak mi na takav veliki rad u toku druge polovine aprila meseca ne možemo računati. Stoga mi je čast umoliti Narodno Predstavništvo, da doda jedan nov član 7. kojim bi se odobrilo Vladi, da može isti takav kredit od 130,000.000 trošiti i u mesecu maju. Odredba toga novoga člana, ovako bi glasila: »U slučaju, da Narodno Predstavništvo ma iz kakvog uzroka ne bude u toku meseca aprila izglasalom kredite za maj odobrava se Ministru Finansija još jedan kredit od 130,000.000 dinara za mesec maj 1919. godine, koji će se trošiti po odredbama ovoga zakona«.

Izvestilac Mita Klicin: Ja prihvaćam ovaj predlog da bude kao član 7. a sadašnji član 7. postaje član 8.

Predsjednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Prima li Narodno Predstavništvo ovu izmenu? (Prima.) Oglašujem da je primljeno.

Izvestilac Mita Klicin: Čita član 7. postaje član 8., kako je pročitano na prvom čitanju.

Predsjednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Prima li se ovaj član. (Prima se.)

Sad ćemo glasati po imenično za ceo zakonski predlog.

(Nastaje glasanje.)

Sekretar Pavel Pestotnik poziva poslanike da glasaju i oni su glasali ovako:

1. Adolf Ribnikar za.
2. Dr. Albert Kramer za.
3. Dr. Aleksa Bogdanović nije ovde.
4. Aleksa Mijović nije ovde.
5. Dr. Aleksandar Mijović za.
6. Dr. Aleksandar Roknić za.
7. Andrija Protić za . . .

8. Andrija Radović nije ovde.
9. Andrija Stanić nije ovde.
10. Andrija Cvetković nije ovde.
11. Ante Jagić za.
12. Dr. Ante Pavelić za.
13. Dr. Ante Tresić-Pavičić nije ovde.
14. Dr. Ante Trumbić nije ovde.
15. Dr. Antun Korošec nije ovde.
16. Antun Kristan nije ovde.
17. Anton Sušnik nije ovde.
18. Atanasije Šarković za.
19. Ahmed Salibegović nije ovde.
20. Ante Đukić nije ovde.
21. Antun Mihalović nije ovde.
22. Blaško Rajić nije ovde.
23. Dr. Bogdan Medaković za.
24. Bogdan Mihajlović za.
25. Borivoje J. Popović nije ovde.
26. Božidar Popović nije ovde.
27. Dr. Božo Vuković nije ovde.
28. Valerijan Pribićević nije ovde.
29. Vaso Knežević za.
30. Vaso Muičević za.
31. Dr. Velimir Deželić nije ovde.
32. Dr. Velizar Janković za.
33. Velislav M. Vulović za.
34. Velislav Mihajlović nije ovde.
35. Velja Vukičević za.
36. Većeslav Vilder nije ovde.
37. Vilim Bukšeg nije ovde.
38. Vitomir Korač nije ovde.
39. Vjekoslav Jelavić nije ovde.
40. Vjekoslav Kukovec za.
41. Vjekoslav Spinčić za.
42. Vlado Savić za.
43. Dr. Vladimir Čaldarević nije ovde.
44. Dr. Vladimir Čorović za.
45. Dr. Vojislav Besarović za.
46. Dr. Vojislav St. Veljković za.
47. Dr. Vojislav Marinković za.
48. Vojislav Šola za.
49. Dr. Gavra Manojlović nije ovde.
50. Gligorije Jeftanović za.
51. Dr. Grgur B. Anđelinović nije ovde.
52. Grga Tuškan nije ovde.
53. Danilo Dimović nije ovde.
54. Fra Didak Buntić nije ovde.
55. Dimitrije Zakić za.
56. Dimitrije Mašić nije ovde.
57. Dimitrije Popadić za.
58. Dr. Dinko Puc za.
59. Dragić Mucić nije ovde.
60. Dragiša Lapčević nije ovde.
61. Dragoljub M. Božinović nije ovde.
62. Dragoljub M. Joksimović nije ovde.
63. Dr. Dragoljub Pavlović za.
64. Dragutin P. Vasić za.

65. Dr. Dragutin Lončar nije ovde.
66. Dragutin Pečić za.
67. Dr. Dušan Vasiljević za.
68. Dr. Dušan Kecmanović nije ovde.
69. Dr. Dušan Peleš za.
70. Dr. Dušan Popović nije ovde.
71. Dušan Tumanović nije ovde.
72. Đoka Ž. Bračimac nije ovde.
73. Đorđe Zlatković nije ovde.
74. Đorđe Nestorović nije ovde.
75. Đorđe Pejanović za.
76. Dr. Đuro Šurmin za.
77. Đuro Džamonja za.
78. Dr. Edmund Lukinić za.
79. Dr. Ejub Mujezinović nije ovde.
80. Dr. Žarko Miladinović nije ovde.
81. Živan Vitolić nije ovde.
82. Dr. Živko Bertić za.
83. Dr. Živko Nježić nije ovde.
84. Dr. Živko Petričić nije ovde.
85. Dr. Živko Prodanović nije ovde.
86. Živojin A. Zlatanović nije ovde.
87. Živojin Zlatić nije ovde.
88. Živojin Rafajlović za.
89. Živojin S. Tajsiić nije ovde.
90. Živojin Šobić nije ovde.
91. Dr. Zdravko Kovačević nije ovde.
92. Ibrajrim Sarić za.
93. Ivan Vesenjaka za.
94. Ivan Kejžar za.
95. Ivan Kovačević za.
96. Dr. Ivan Krnić nije ovde.
97. Dr. Ivan Lorković nije ovde.
98. Dr. Ivan Marija Čok nije ovde.
99. Ivan Meštrović nije ovde.
100. Ivan N. Novak nije ovde.
101. Dr. Ivan Paleček nije ovde.
102. Ivan Peršić za.
103. Dr. Ivan Poščić za.
104. Dr. Ivan Ribar za.
105. Dr. Ivan Rihard Kraus za.
106. Dr. Ivan Švegl nije ovde.
107. Ivo Grizogono za.
108. Ivo Evetović nije ovde.
109. Igor Štefanik nije ovde.
110. Ilija Ilić za.
111. Ilija Lunović za.
112. Ilija P. Mihajlović nije ovde.
113. Janez Brodar za.
114. Janez Štrein za.
115. Dr. Janko Šimrak za.
116. Jaša M. Prodanović nije ovde.
117. Jovan Banjanin nije ovde.
118. Dr. Josip Lovrenčić za.
119. Josip Hohnjec za.
120. Josip Gostinčar za.
121. Josip Kopač nije ovde.
122. Josip Rajačić nije ovde.
123. Josip Fon za.
124. Dr. Joso Sunarić nije ovde.
125. Josip Bojinović za.
126. Josip Petajen nije ovde.
127. Dr. Josip Smodlaka nije ovde.
128. Joca P. Jovanović za.
129. Dr. Jovan Manojlović za.
130. Joca M. Selić za.
131. Juraj Bijankini za.
132. Jovan Šmitran nije ovde.
133. Dr. Karlo Triler nije ovde.
134. Kerubin Šegvić za.
135. Kosta Božić za.
136. Kosta Kujundžić za.
137. Kosta Stojanović nije ovde.
138. Kosta L. Timotijević za.
139. Krsta D. Marković za.
140. Dr. Lavoslav Hanžek za.
141. Dr. Dadislav Polić za.
142. Laza S. Popović za.
143. Dr. Lovro Pogačnik za.
144. Dr. Luka Čabraić nije ovde.
145. Ljuba Babić Gjaljski za.
146. Fra. Ljubomir Galić za.
147. Maksim Gjurković nije ovde.
148. Dr. Maksa Rošić nije ovde.
149. Marinko Stanojević za.
150. Marko N. Trifković za.
151. Dr. Martin Matić za.
152. Dr. Mato Drinković za.
153. Dr. Matko Laginja za.
154. Melhior Čobal nije ovde.
155. Dr. Melko Čingrija nije ovde.
156. Mehmed Beg Zečević za.
157. Dr. Mehmed Spaho nije ovde.
158. Dr. Miladin Svinjarev za.
159. Miladin Stefanović za.
160. Milan Jojkić za.
161. Milan Kapetanović za.
162. Milan Marjanović nije ovde.
163. Dr. Milan Marković za.
164. Milan Nedeljković nije ovde.
165. Milan Roje nije ovde.
166. Dr. Milan Sekulić nije ovde.
167. Dr. Milenko Marković nije ovde.
168. Milivoje Bašić za.
169. Miloje Ž. Jovanović za.
170. Mijo Etinger nije ovde.
171. Milorad Drašković za.
172. Milorad M. Pavlović nije ovde.
173. Milovan Lazarević za.
174. Miloš Trifković za.
175. Milutin P. Dragović za.
176. Dr. Milutin Mažuranić za.
177. Milutin Stanojević za.
178. Grof Miroslav Kulmer nije ovde.

179. Mita Đorđević za.
 180. Mita Klicin za.
 181. Dr. Mita Mušicki nije ovde.
 182. Dr. Mita Topalovački nije ovde.
 183. Mihajlo Blagojević za.
 184. Mihajlo Ivanović nije ovde.
 185. Mihajlo V. Ilić za.
 186. Mihajlo M. Ilić nije ovde.
 187. Mihajlo Jovanović nije ovde.
 188. Mihajlo R. Radivojević nije ovde.
 189. Mihajlo Škorić nije ovde.
 190. Mišo Kutuzović nije ovde.
 191. Dr. Momčilo A. Ninčić za.
 192. Nastas Petrović za.
 193. Nikodije S. Miletić za.
 194. Dr. Nikola Vinterhalter nije ovde.
 195. Nikola P. Pašić nije ovde.
 196. Dr. Nikola Subotić nije ovde.
 197. Dr. Otokar Ribar nije ovde.
 198. Paja Dragić za.
 199. Dr. Pavel Pestotnik za.
 200. Pera Jovanović za.
 201. Petar Vuksanović za.
 202. Petar Miloradović za.
 203. Peroslav Paskijević nije ovde.
 204. Dr. Radovan Marković nije ovde.
 205. Radoslav Agatonović za.
 206. Ranko Obradović za.
 207. Sava A. Bajkić nije ovde.
 208. Sava Vukojičić za.
 209. Dr. Sava Ljubibratić za.
 210. Dr. Svetislav Popović nije ovde.
 211. Svetozar K. Đorđević za.
 212. Svetozar Pribičević za.
 213. Dr. Svetozar Rittig nije ovde.
 214. Svetozar Hadžić za.
 215. Sima Eraković za.
 216. Sima Perić nije ovde.
 217. Dr. Slavko Miletić nije ovde.
 218. Slavko Henč nije ovde.
 219. Sreten Kojić nije ovde.
 220. Dr. Srđan Budisavljević nije ovde.
 221. Don Stanko Banić za.
 222. Stanko Pavičić za.
 223. Dr. Stanojlo Vukčević nije ovde.
 224. Dr. Stevan Čokić-Simeonović za.
 225. Dr. Stjepan Kukrić za.
 226. Dr. Stjepan Srkulj nije ovde.
 227. Stojan Kostić za.
 228. Stojan M. Protić za.
 229. Stojan D. Ribarac za.
 230. Suljaga Saliagić nije ovde.
 231. Dr. Stipan Vojnić-Tunić nije ovde.
 232. Tihomir D. Drašković nije ovde.
 233. Tihomir Konstantinović za.
 234. Todor Božović za.
 235. Todor Stanković za.

236. Tripko Žugić za.
 237. Dr. Tugomir Alaupović za.
 238. Dr. Uroš Krulj za.
 239. Uroš Lomović za.
 240. Fran Grafenauer za.
 241. Dr. Fran Voglar za.
 242. Fran Pišek za.
 243. Franjo Smodej za.
 244. Dr. Fran Šambah za.
 245. Dr. Franjo Poljak nije ovde.
 246. Dr. František Janković za.
 247. Dr. Franjo Novak za.
 248. Dr. Halid-beg Hrasnica nije ovde.
 249. Hamid Hadži Svrzo za.
 250. Dr. Henrik Krizman za.
 251. Cezar Akačić nije ovde.
 252. Čeda Gagić za.
 253. Čeda A. Kostić nije ovde.
 254. Šefkija Gluhić za.
 255. Šukrija Kurtović za.

(Posle glasanja.)

Predsednik dr. Dragoljub M. Pavlović: Izvolite, gospodo, čuti rezultat glasanja. Glasalo je svega 142 poslanika, i svi su glasali za.

Objavljujem, da je ovaj zakonski predlog o van-rednom kreditu od 130 milijona dinara i na drugom čitanju primljen. Prema tome ovaj je predlog konačno usvojen. Gospodo, kako je doeno ja mislim, da zaključimo današnju sednicu, a sutra da ne držimo sednice nego skupštinsku konferenciju i po sporazumu sa vladom zakazujem tu konferenciju za sutra u 4 sata posle podne. A narednu sednicu imaćemo u četvrtak pre podne sa dnevnim redom: Pretres interpelacija i te ove interpelacije: 1. odgovor g. Ministra Saobraćaja na interpelaciju gg. dr. Pav. Pestotnika i drugova o slaboj kontroli na vozovima između Ljubljane, Zagreba i Beograda, Zagreba-Sarajeva;

2. odgovor g. Predsednika Ministarstva na interpelaciju g. Kerubina Šegvića i drugova o povratku umetnina i dragocenosti odnetih sa područja Kraljevstva Srba, Hrvata i Slovenaca od strane bivše Austro-Ugarske monarhije;

3. odgovor g. Predsednika Ministarstva na interpelaciju g. Rad. Agatonovića i Dim. Mašića o merama protivu vinovnika zločinskih dela za vreme okupacije bugarskih i austro-ugarskih četa u Srbiji.

Pristaje li Narodno Predstavništvo na ovaj dnevni red za narednu sednicu u četvrtak? (Pristaje.)

Zakazujem narednu sednicu za prekosutra u 9 časova pre podne sa ovim dnevnim redom.

Današnju sednicu zaključujem, i molim da se sekcije sastaju u 16 sati da se konstituišu.

Sednica je zaključena u 12 i po časova u podne.

Video Sekretar:

Dr. Aleksandar Mijović.

Interpelacije

10. redovnog sastanka

narodnog predstavnništva

držanog na dan 1. aprila 1919. godine u Beogradu.

Interpelacija

Vaso Kneževića, Josipa Petejana in tovarišev v zadevi konfiskacije Glasa Slobode iz Sarajeva — na ministra za unutranja djela.

V Sarajevu izhaja »Glas Slobode«, organ soc.-demokratske stranke Bosne i Hercegovine. Skoro vsako številko tega lista pobeli cenzor — list izgleda v sedanjem času slobodne Jugoslavije hujše kot v času brutalnega režima Avstro-Ogrske. N. pr. številka 61 z dne 15. marta je na sedmero mestih konfiscirana, in sicer okrog 70 vrst. Iz sestavkov so izvzeti posamezni stanki, tako, da je ves zmisel pokvarjen.

Vprašamo gospoda ministra unutrajnja poslova:

a) Ali mu je znana ta konfiskacijska praksa v Bosni oz. v Sarajevu?

b) Kaj misli ukreniti, da se to prepreči ter začne sposlovati sloboda tiska.

Beograd, dne 26. marca 1919.

Ant. Kristan s. r.	Vasa Knežević s. r.
V. Bukšeg s. r.	Dr. Lončar s. r.
M. Čobale s. r.	Petejan s. r.

Interpelacija

poslanca dr. Jos. Lovrenčiča in tovarišev na ministrskega predsednika, vodečega posle ministerstva inostranih del glede novih persekucij od strani Italijanov proti goriškim Slovencem.

Italijani v zasedenem ozemlju nadaljujejo brezobzirno gonjo proti slovenskemu življu in pritiskajo nanj z novimi represalijami bodisi v obliki uradnih odlokov, bodisi da vojaštvo samomočno nastopa, ne da bi okupacijska oblast kaj rekla iz očitnega razloga, ker vse nasilno počenjanje svojega vojaštva odobrava in trpi.

Sistematično zatiranje našega jezika se nadaljuje po uradih in sploh povsod, vsaka izjava, izvirajoča iz narodnega prepričanja, ima za posledico najmanj zapor in žuganje smrtne kazni, o čemur priča narednik Vrčković 26. kr. srbskega pešpolka, ki je bil pri Bohinjski Bistrici ujet in je videl razmere v Podbrdu. Vojaštvo je s silo nastopilo proti prebivalstvu, ki je vsklikalo »Živijo Srbi!« Kdor bi se ne pokoril in utihnil, ta bi bil ustreljen.

Občinski odbor v Ajdovščini so razpustili, ker je protestiral proti italijaniziranju ulic in pozdravil o priliki obiska polkovnika Stibilj Vukasoviča, ki je

tamošnji rojak. Obenem so tedaj aretirali notarja Lokarja, trgovca Kunšteka, Repiča in še druge ter jih — 9 po številu — odpeljali v tržačke zapore.

Tudi kobariški občinski odbor so razpustili in uvedli komisarijat, ker jim je bil župan preveč zavezen in ni hotel zatajiti svojega naroda in njegovih pravic. Istotja so pripeljali Američani več otroških oblek in perila in ga delili med revne, a Italijani so to preprečili in vzeli v lastno režijo, da s tujim blagom po svoje upravljajo. Nasilnost Italijanov v tem okraju se je pokazala tudi v slučaju postopanja proti župniku Al. Matoliču v Kredu in proti župniku Pavlu Jelovčanu na Livku.

Matelič je pred neko vojaško komisijo odločno povedal svoje in mnenje ljudstva, da spadajo naši kraji v kraljestvo SHS in ne Italiji. To je šlo do generala, ki je tudi zaslišal župnika in izvedel isto. Internirali so ga, a vsled posredovanja goriškega nadškofa spet izpustili; zabranili pa so mu javno maševati in je v lastni hiši strogo konfiniran.

Isto je pri župniku Jelovčanu, le da sme v cerkev a od tam naravnost domov; sicer nima nikake prostosti. Če se postopa tako proti duhovščini in mu onemogočuje izvrševanje službe, je videti v tem sistematično delo, ki naj ljudstvu odvzame zadnjo oporo.

Italijansko nasilje se ni ustavilo pri osebnih persekucijah in zunanostih. Šlo je dalje in zadnje čase začelo kratkomalo sistirati našo trgovino in obrt. Zlast v Gorici in okolici. Naše trgovce in obrtnike, ki tvorijo v Gorici jedro prebivalstva hočejo na vsak način uničiti. Trgovcem in obrtnikom, ki so že leta in leta in 20—30 let izvrševali svojo obrt v Gorici so odvzeli koncesije — obrtne liste in se prikrivajo, da so to storili, ker so Slovenci. Tako so doslej vzeli obrtne liste med drugimi trgovcem, gostilničarjem in obrtnikom Fajtu, Škulju, Kralju, Nučiču, Frandoliču, Kamenščku, Gorjancu, Fonu, in Starcu. Mnogim so onemogočili nadaljno poslovanje s tem, da so jim rekvirirali prostore.

Tako hočejo Italijani očitvidno v najkrajšem času na Goriškem iztrebiti naš živelj, oziroma ga tirati do skrajnosti obupa, da se italijanskemu šovinizmu vda, ali da mu ne ostane drugega in se izseli.

Iz te in drugih interpelacij je jasno, da postopa italijanska okupacijska oblast med našim ljudstvom proti vsem mednarodnim dogovorom in da je skrajni čas, da začne antanta nadzorovati italijansko počenjanje. Ljudstvo, prepuščeno vsemu nasilju in šikanam nima sedaj nikake oblasti, do katere bi se moglo obrniti, da ga ščiti in varuje.

Vprašamo gospoda ministerskega predsednika, vodečega posle zunanjega ministra, ali hoče takoj posredovati, da zagotovi našem ljudstvu varstvo proti vsakemu nasilju?

Želimo odgovora na to in prejšnjo interpelacijo v seji Narodnega predstavništva.

Belgrad, 28. marca 1919.

Dr. Jos. Hohnjec.	Ivan Brodar.
Štrein.	Fon.
Gostinčar.	Fr. Smodej.
Dr. Janko Šimrak	Sušnik.
J. Vesenjāk.	Dr. Schaubach.
Dr. L. Pogačnik.	Grafenauer.
Dr. Korošec.	Dr. Fr. Janković.
Dr. Jos. Lovrenčić.	

Interpelacija

poslanika Jurja Biankinia na predsednika Ministarskog Saveta gospodina St. Protića, zastupnika inostranih dela, o deportiranju nevinih ljudi iz Dalmacije u Italiji.

Postupanje okupatorne vlasti u Dalmaciji postaje svaki dan to okrutnije.

Osobito u zadnje doba zaredaše u jačem broju zatvaranja i deportiranja nevinih ljudi u Italiju, što znači ne samo moralno i fizičko mučenje dotičnih osoba, nego i ekonomska propast cijelih obitelji.

Prošlog mjeseca izagnano je na nečovječan način u Italiju preko dvijesta ljudi svake ruke: odvjetnika, liječnika, profesora, učitelja, sveštenika, učenika, trgovaca, obrtnika i t. d. Između ostalih deportirani su i prvi guverner Dalmacije u doba oktobarske revolucije dr. Metličić i podguverner dr. Cortellazzo-Jadranović, dr. Desnica bivši podpredsednik Narodnog Vijeća odvjetnik u Šibeniku, dr. Subotić i bivši podpredsednik dalmatinskog namjesništva i predsednik mjesnog odbora Narodnog Vijeća u Zadru plemić Tončić, čovek od preko 75 godina!

Nijednomu od ovih prognanika ne može se dokazati, da je ma bilo koji zakon povrijedio ili da je ma bilo šta nekorektna počinio. Oni su ipak lišeni svoje domovine, svoje obitelji, svoje slobode, svoga mira, da u dalekoj tudjini čame kao sužnji u nezdravim zatvorima i da u progonskim patnjama vjerovatno izgube i sam svoj život.

Rijetke vijesti, koje dolaze od naših prognanika iz Italije, upravo su porazne. Trpe glad i žedj, zlostavljani su na sve načine, a dopokon su i sudjeni na godine i godine tamnice a da ne znadu ni zašto. Dr. Ivetić, liječnik u Drništu, i dr. Bogić, liječnik u Kninu, deportirani su u Sardiniju i sudjeni: prvi na 6, a drugi na 2 godine teške tamnice, ma baš za ništa. Pronašaju se glasovi i o drugim drakonskim osudama, ali za to nemamo još pozitivnih dokaza.

Po izjavama same okupatorske vlasti, u zadnje vreme ne deportiraju se naši ljudi iz Dalmacije pod sumnjom da su što poduzeli na njezinu škodu, već se jednostavno dižu kao taoci.

I tako doživljujemo i tu sablazan, da dočim Antantina komisija za odgovornost rata u Parizu stavlja pod optužbu Njemačku, i radi deportacije stanovnika civilnog staleža i »radi njihovog interniranja na nečovječan način« — same Antantine vlasti u Dalmaciji ponavljaju svaki dan isti zločin.

Velim Antantine vlasti, jer Italija uvijek, a osobito u najnovije doba naglašuje, da sve što ona radi u Dalmaciji, radi ne samo u ime svoje nego i u ime svih antantinih vlasti.

Stoga opravdana narodna mržnja, koja je prije bila naperena samo protiv Italije, sve više i više se širi protiv cijele Antante koja od dana u dan gubi u Dalmaciji svaki ugled u sve ono silno pouzdanje, koje je prije uživala kod svih Jugoslovena. Brutalno postupanje Italije u ovo pet mjeseci okupacije u veliko je ogorčilo i iznenadilo Dalmaciju, ali pasivnost i sukrivnja Antante još više ju je zbolelo i razočaralo.

Na temelju svih ovih činjenica, čast mi je upitati Predsjednika Ministarskog Saveta kao zamjenika Ministra Inostranih djela:

1. Što je kraljevska vlada učinila da prestane deportiranje stanovnika iz Dalmacije u Italiju, koje već pet mjeseci traje, a koje je u ovo zadnje doba strašno poraslo i pogodilo mal ne cio svijet domaće inteligencije?

2. Po kojem pravu ili zakonu Italija obavlja te deportacije naših ljudi i kako same talijanske vlasti kažu, diže ih u tpoce?

3. Jesu li Antantine vlasti obavještene, da Italija sva svoja nedela pa i same deportacije u Dalmaciji pokriva imenom Antante, te radi toga trpi njezin ugled i dobar glas, koji je prije u nas uživala?

4. Koje korake misli Kraljevska Vlada poduzeti ne samo u svrhu da prestanu nečovječa deportacije u Dalmaciji, nego da se dosadašnji prognanici odmah povrate svojim obiteljima ili da se barem premjeste u neokupirane krajeve Dalmacije?

Beograd, 1. aprila 1919. god.

Juraj Biankini.

Interpelacija

poslanika Jurja Biankinia na Gospodu Ministre Trgovine i Industrije i Saobraćaja St. D. Ribarca i Velislava Vulovića.

Imperijalistička Italija, koja hoće da nam otme osnove. Ona znade da se naša mlada država neće moći bolji dio naše obale ne čini to bez dobro proračunane nikada dovoljno ekonomski razvijati bez obale, jer su obale naravni izlaz na more, na taj veliki najjeftiniji

drum svjetske uvozne i izvozne trgovine. Italija bi naša htjela i trgovački podjarmiti.

Ta se njezina namjera vidi i po nečuvenom načinu, kojim hoće da nam otme naše trgovačko brodogradnje na Jadranu. Početkom primirja htjela je konfiskovati sve naše trgovačke brodove kao vlasničku, »podanika neprijateljske države«, a kada je vidjela da joj to ne ide brzo za rukom, rekvirirala ih je tobož »za vojne potrebe«, a u istinu da joj služe za trgovačke svrhe.

Naši su brodovlasnici u Dalmaciji usled ovog postupanja Italije bili zabrinuti, jer se boje da Italiji ipak još podje za rukom skloniti konferenciju u Parizu da joj odobre konfiskaciju brodova. U tom slučaju imali bi naši ljudi postati puki prosjaci, jer sve svoje imanje uložili su u trgovačke brodove.

Uz to Italija pušta da i na drugi način zagospodari našim trgovačkim brodogradnjom. Preko svojih agencija prikupljuje akcije naših pomorskih društava plaćajući fantastičke još nečuvane cene. Na žalost na taj način već joj je pošlo za rukom da se domogne većeg dijela akcija bivšeg austrijskog lojda i nekih drugih društava u Trstu.

Uspije li još Italija doći do akcija dalmatinskih trgovačkih brodova poimence: dubrovačkih, onda će biti naš položaj na moru za mnogo godina vrlo kukavan.

Imati ćemo našu obalu i naše more, ali za izvoz naših proizvoda i za uvoz onih, koje trebamo izvana, nećemo imati potrebnih brodova, moraćemo ih tražiti za ekupe novce te ovisiti od Italije ili od kakve druge pomorske vlasti.

Koja bi to šteta bila za našu narodnu ekonomiju, za našu trgovačku neodvisnost, za našu tarifalnu i saobraćajnu politiku u opće, a osobito za našu valutu — to je svakomu jasno. Mi bismo bili trgovački upravo zarobljeni.

S toga mi je dužnost upitati Gospodu Ministre Trgovine i Industrije i Saobraćaja:

1. Je li Gospodi Ministrima poznato silno spletkarenje Italije da konfiscira naše trgovačke brodove kao vlasništvo »podanika neprijateljske države«, i ako je, što su protiv tome poduzeli?

2. Je li im poznato, da je uz to Italija rekvirirala sve naše parobrode i »za vojne potrebe«, a da ih u istinu već upotrebljava u svoje trgovačke svrhe i da ulaže sve sile da fafaloznim cijenama prekupi dio naše pomorske flote?

3. Obzirom na veliku važnost domaće mornarice za narodno blagostanje, za tarifalnu i saobraćajnu politiku države i na njezinu valutu — jesu li Gospoda Ministri Trgovine i Industrije i Saobraćaja voljni uložiti sve svoje sile u svrhu, da Državi Srba, Hrvata i Slovenaca sačuvaju domaću trgovačku mornaricu, protiv bilo kojim spletkama Kraljevine Italije?

Beograd, 1. aprila 1919. god.

Juraj Biankini s. r.

Interpelacija

poslanca dra. Dinka Puca in tovarišev na gospoda ministra za prosveto v zadevi ravnatelja slovenske gimnazije v Mariboru dra. Josipa Tominška, ki je denunciral svojega tovariša.

Profesor dr. Karel Ozvald, bivši gimnazijski profesor v Gorici, je znan kot navdušen Jugoslovan, ki svojega mišljenja, da si znanstvenik, ni nikdar zatajeval. To mu je bivša avstro-ogrška monarhija težko plačala. Takoj začetkom svetovne vojne bil je interniran in je dolge mesece ostal v ječi.

Pozneje, ko je bil zopet svoboden, bil je profesor Ozvald vsled nove denunciacije zopet žrtev dolgotrajnih persekucij. V 70. številki »Slovenskega Naroda« letošnjega leta priobčuje njegova soproga Danica dr. Ozvaldova popis njegovega trpljenja tekom vojne. Dovoljujemo si članek priložiti v izvorniku.

Na koncu označuje dovolj jasno onega, ki je njenega moža denunciral, in to je ravnatelj na slovenski gimnaziji v Maribru dr. Josip Tominšek.

Naj je le ta obdolžitev resnična ali ne, znano je pa splošno, da je ta gospod bil skozi in skozi vsa leta vojne aktiven avstrofil, vsled česar postaja obdolžitev verjetna. Če pa je to resnica, je sigurno, da je dr. Tominšek nesposoben za tako odcovornosti polno mesto, kot je ravnateljstvo gimnazije v Mariboru.

Vsled tega vprašamo gospoda ministra prosvete: Ali je voljan preiskati navedeni slučaj? Ali je voljan, ako se izkaže utemeljenost obdolžitve, ukreniti vse, da se navedenega gospoda odstrani z ravnateljskega mesta na slovenski gimnaziji v Mariboru?

V Beogradu, 22. marca 1919.

Interpelacija

narodnog poslanika Iva Grisogono i drugova na gospodina Ministra Predsednika kao zastupnika gospodina Ministra za spoljašnje posle.

GOVERNO DELLA DALMAZIA
E DELLE ISOLE DALMATE E CURZOLANE

RACCOLTA
CIRCOLARI

Np. 43

SOGGETTO — Incassi viveri popolazione civile

18. Marze 1919.

A TUTTI COMANDI DIPENDENTI

Mi consta che vari Comandi incaricati della distribuzione viveri alla popolazione civile, avvalendosi della autorizzazione avuta di ritenere un quinto della somme riscosse per erogarle in spese di propaganda, hanno accumulato un notevole fondo, senza avere poi modo di adoperarle, poiche è stato accertato che la sola od efficace propaganda è quella distribuzione gratuita dei viveri.

In conseguenza dispongo la revoca dell'autorizzazione anzidetta ed invito tutti i comandi che si siano avvalsi della medesima, presentare al Governatore Ufficio Affari Civili (Aprovigionamenti) non più tardi del 31 corrente, un resoconto delle tratte operate o delle spese sostenute con le medesime, giustificando queste ultime con le quietanze dei diretti percipienti.

Mi reservo, dopo eseguite l'esame di detti resoconti di ordinare il versamento alla Casa Provinciale di finanza per Zara e alla Cassa di questo Governatore per Sebenico e le Curzolane, dei fondi che risulteranno infruttuosi oppure assolutamente superflui alle necessità della propaganda.

Il Vice Ammiraglio
Governatore
E. Millo.

Ovako glasi u svom tekstu okružnica 18. marta o. g. pod brojem 43 raccolta circolari: gospodina guvernera Millo.

Je li poznato gospodinu Ministru da se i to na ovaki način, tera propaganda u našim okupiranim krajevima?

Je li gospodin ministar voljan da saopći Narodnom Predstavništvu, da li je doneo do znanja Vladi Kraljevine Italije kao i ostalim savezničkim Vladama puteve i sredstva, kojima se služi prama jednome, uslijed tolikogodišnjeg rata i oskudice do kraja izmučenog naroda, oružana sila talijanska?

Ivo Grisogono s. r.	Dr. Dinko Puc s. r.
N. Šola s. r.	Džamonja s. r.
Ibrahim Sarić s. r.	Radaković s. r.
Dr. Zečević Mehmed s. r.	i dr.

Vlada Dalmacije i
Otoka dalmatinskog i
Korčulanskog Zbirka okružnica No. 43.

Predmet. — Razdavanje životnih namirnica građanskom stanovništvu.

Svima područnim komandama!

Poznato mi je da razna zapovedništva kojima je naređeno da dele životne namirnice građanskom stanovništvu, poslužuju se dopustom primljenim da zadrže $\frac{1}{5}$ od dobivenog novca, da ga ulože u troškove propagande — da su skupili jedan znatan fond i da ne znadu ni kako da ga upotrebe. Pošto je dokazano da je jedina i uspešna propaganda ona koja deli badava životne namirnice stanovništvu.

Usled toga naređujem da se opozove rečeno ovlašćenje i pozivam sva zapovedništva koja su se poslužila tim ovlašćenjem da podnesu guverneru, odelenju za građanske poslove (aprovizacija) najdalje do 31. ov. m. — obračun o zadržanim svotama i o učinjenim troškovima opravdavajući ovo sa priznanicama onih koji su ih direktno primili.

Zadržavam pravo, pošto proverim rečene obračune, porediti da se dostavi pokrajinskoj finansijskoj blagajni za Zadar i blagajni ovog guvernera za Šibenik i za otok Korčulanski, da se ukinu fondovi koji se budu pokazali kao neplodni ili apsolutno veći ne mogu biti nego što su potrebni za propagandu.

Vice admiral,
guverner
E. Millo.